

INTRODUKTION

Jeg er en amerikansk mor til to voksne døtre, som jeg adopterede fra Korea som spædbørn. De er født i hhv. 1980 og 1983, få år inden adoptionen af koreanske børn toppede i 1985. De tilhører den stadig større gruppe af voksne adopterede sammen med børnene fra den såkaldte *Operation Babylift* i 1975 og de første adoptivbørn fra Indien, Colombia, Filippinerne og en række andre lande.¹ Inden længe, og før deres forældre ved af det, vil også børnene fra Kina, Rusland, Ukraine, Kazakstan, Burkina Faso og flere lande, være voksne. Sammen udgør disse børn historiens mest omfattende migration af hjemløse, forældreløse og bortgivne børn; et socialt eksperiment, hvis fulde konsekvenser vi endnu ikke kender. Selvfølgelig er der forskning i gang, ligesom der også allerede findes personlige skildringer – på tryk, på nettet og som dokumentarfilm – af opvæksten som adoptivbarn i Europa, England, Australien, Canada og USA. Som

¹ *Operation babylift* refererer til masseevakueringen af sydvietnamesiske børn, primært til USA, ved afslutningen af Vietnamkrigen i foråret 1975.

forældre har vi en skelsættende oplevelse i vente, som vi kan lære meget af.

Som mor til voksne børn kan jeg se mine børns opvækst i et retrospektivt lys. Jeg har overlevet deres trodsalder og deres tid som teenagere og har undgået eller i sidste øjeblik halet mig selv op fra alskens faldgruber, som i visse tilfælde var nogle, jeg selv havde skabt af ren uvidenhed. Forholdet til mine døtre er tilpas godt til, at jeg føler, at vores familieliv har været en succes, i det mindste efter min målestok. Vi tumler ikke med flere problemer end gennemsnitsfamilien. Min ældste datter bor for tiden i Korea, hvor hun har mødt mange andre tilbagevendte adoptivbørn. Nogle af dem har vendt ryggen til deres forældre, andre forholder sig kritiske til den opvækst, de har fået. I sine emails fortæller hun, hvad hun har fået at vide af sine nye venner, sammenligner deres familier med vores og skubber mig på den måde til at tænke over mig selv som forælder. Jeg gribes af en slags forundring over, at vi på trods af alle de risici, der er ved adoption, stadig har et godt forhold, nu da hun er voksen.

Mens hun har lært andre adopterede at kende fra USA, Danmark, Norge, Sverige, Schweiz, Frankrig, Italien, Holland, Belgien og Tyskland, har jeg også lyttet til voksne adopteredes røst – på nettet, til konferencer om adoption, i digte, erindringer og dokumentarfilm. I disse røster genlyder styrkerne og manglerne ved livet i en adoptivfamilie. De er et fornyende bidrag til adoptionslitteraturen og den frugtbare muld, der vil lade nye sandheder gro frem og fortrænge de

gamle og trætte. Mange af disse røster er kritiske, og nogle af historierne er vanskelige for forældre at høre på. Til tider har min lytten flygtigt mindet mig om en slags hemmelig aflytning. For de adopterede taler ikke altid til eller om os forældre, men om sig selv og deres egne behov. De får mere ud af at tale med hinanden og indgå fællesskaber med hinanden end ved at diskutere med adoptivforældre. Det være sig deres egne eller adoptivforældre generelt.

Ikke desto mindre er vi som deres forældre meget ivrige efter at deltage i samtalen og også vant til at opstille rammerne. Det så jeg ved oplæsningen af Jane Jeong Trenkas erindringer *The Language of Blood* (2003) på The Loft Literary Center i Minneapolis i september 2003 i forbindelse med bogens udgivelse. De adopterede blandt publikum nikkede genkendende til hendes beskrivelse af sin barndom på landet i Minnesota og genforeningen med sin biologiske koreanske familie; de supplerede med deres egne historier, der indimellem blev afbrudt af tårer midt i en sætning. Nogle af adoptivforældrene virkede rådvilde, ulykkelige og fortabte over denne følelsesmæssige intensitet. Deres spørgsmål kredsede om årsagerne til de stærke følelser, og de prøvede endda at bortforklare dem. Et bekymret kommende forældrepar til et barn fra Guatemala spurgte, hvad de kunne gøre anderledes for, at deres barn kunne få et godt liv og ikke ende med at være deprimeret, ked af det eller vred – med andre ord ende som Jane Jeong Trenka og de adopterede blandt tilhørerne.

Da jeg selv skriver erindringer, er jeg bevidst om, at nog-

le læsere tager personlige historier for almene råd og endda vurderer disses legitimitet på baggrund af, hvad de i forvejen selv mener, er sandt. Som mor fornemmede jeg Janes ubehag ved ikke bare at få sine litterære bedrifter gransket og analyseret, men hele sit liv. Jeg havde lyst til at ile hende til undsætning, men modstod fristelsen, indtil jeg kunne komme med en velgennemtænkt, klar bemærkning. Vi må ikke glemme, at adopterede er lige så enestående og forskellige som enhver anden befolkningsgruppe. Hvis vi hører godt efter, hvad de fortæller, kan vi begynde at ane nogle fælles mønstre, der vil kunne give os svaret på vores nysgerrige spørgsmål. Det vil være mere hensynsfuldt end at bede de adopterede om at dykke ned i deres smerte for at fiske et idiotsikkert råd frem.

De, der ransager det svigt og den tvangsfjernelse, der har formet deres liv, skylder ikke deres adoptivforældre hverken tak, undskyldninger eller forklaringer. Det er ikke deres pligt at redde os fra vores fejltagelser eller at gøre vores utilpashed mindre, når de er ulykkelige. At lytte er helt afgørende, men som forældre har vi også brug for at tale med hinanden. Der findes selvfølgelig organisationer, publikationer og hjemmesider, hvor adoptivforældre deler deres glæder og beder hinanden om hjælp i perioder med problemer. Men de er næsten alle domineret af forældre til yngre børn. Når først vores børn begynder at få deres egne interesser, vælge deres egne venner og afvise adoptionsrelaterede aktiviteter, trækker vi forældre os tilbage til vores adskilte sociale omgangskredse.

Det er ikke let at finde et diskussionsforum, der henvender sig til forældre til voksne adopterede. Jeg er så heldig at være med i 'Moms' – en lille uformel gruppe af mødre til koreansk-fødte teenagere og voksne, der mødes hver 14. dag og spiser morgenmad sammen.

Med mine mange års erfaring som adoptivforælder kan jeg stille det svære spørgsmål, som de kommende forældre stillede Jane Jeong Trenka: Hvad bør vi gøre anderledes? Netop fordi jeg har hørt så megen smerte i de adopteredes stemmer, er de svar, jeg har fundet, kommet til mig i negativ form – helt omvendt af den optimistiske, idiotsikre guide til det perfekte forældreskab, som man som nybagte forældre gerne vil have. Der er ingen 'rigtig' måde at opfostre børn på, særligt ikke børn, som er blevet revet op med rødder fra deres oprindelige familie og kultur. Risiciene ved international adoption er kolossale, og det er dem, jeg har valgt at præsentere: *Ti faldgruber, som adoptivforældre let kan falde i – med uheldige konsekvenser for deres børn og deres familierforhold.*

Hvert kapitel indledes af et overdrevet eller fortegnet billede – en karikatur – af noget, en adoptivforælder godt kunne have sagt. Genkender du dig selv, så vid, at det gør jeg også selv. Formålet med karikaturen er ikke at nedgøre, men derimod at se med friske øjne på nogle antagelser, der er så gængse, at vi ikke længere lægger mærke til dem. Jeg bruger overdrirelsen for bedre at finde frem til disse underliggende antagelser, som jeg ønsker at undersøge på ny dels ved at inddrage den viden, jeg har opnået ved at læse og lytte til andre,

dels ved at trække på de erfaringer, jeg som en velmenende, men ikke ufejlbarlig forælder har gjort mig. Adoption er et vidtrækkende socialt eksperiment, som er uden fortilfælde, og hvis følger der endnu hersker usikkerhed om. Vi forældre, som går ind til alt dette, gør det i bedste mening, men vi risikerer at snuble over egne gode hensigter og uvidenhed. Selvom du måske ikke er enig med mig i alt, hvad jeg siger, så håber jeg, at du vil være med til åbent og ærligt at diskutere vores fælles udfordring: Gør vi det rigtige over for vores børn?

Eftersom jeg i min gennemgang fokuserer på yderpunkterne i en række forskellige adfærdsmåder, vil du måske føle, at uanset om du gør det ene eller det andet, vil det være forkert. Derfor vil jeg skynde mig at minde dig om, at det som oftest er klogest at holde sig fra yderpunkterne og i stedet vælge den gyldne middelvej. At sikre sine børn en god opvækst, hvadenten de er adopterede eller ej, kræver, at vi formår at styre vores familie sikkert gennem rørte vande, mellem kæft, trit og retning på den ene side og laissez-faire på den anden. Det er et hårdt, skræmmende og undertiden utaknemmeligt arbejde. Men det er også et glædesfyldt arbejde, der bærer lønnen i sig selv.

Min første indskydelse var at fortælle min egen historie i erindringsform eller som et personligt essay, at undersøge den ned til mindste detalje og trække nogle af de indsigter og erfaringer frem, som jeg i bakspejlet kan se, at jeg har fået. Det er det, jeg normalt gør, når jeg skriver om et kritisk

aspekt af mit eget liv. Men i dette tilfælde ville det at fortælle min historie også være ensbetydende med at blotte mine døtres privatliv. Og er der noget, jeg har lært, som jeg ikke kan dele hurtigt nok med mine læsere, så er det, at vores børns historie som internationalt adopterede alene er deres. Det er op til dem at fortælle deres historie eller ej, at fortolke den eller ej. Jeg har derfor valgt ikke at udpensle detaljer, som ville bringe mine døtre i forlegenhed, eller som ville få fremmede til at stille dem nærgående, personlige spørgsmål. Fordi jeg brænder for at skrive om dette følsomme emne, skal det ikke have lov at påføre dem smerte. Dog kan jeg forsikre mine læsere om, at alle mine generaliseringer har rod i virkelige hændelser, som jeg enten har læst om, iagttaget eller fået fortalt. Nogle få af dem stammer fra mine egne, kluntede forsøg på at gøre det rigtige i min familie.

Det var oprindeligt min intention at henvende mig til en bred læserskare af forældre, som har adopteret børn fra samtlige afgiverlande. Problemet med at få alle med uden at spække teksten med landenavne sinkede mig i begyndelsen. Jeg prøvede med velkendte, opdigtede engelske navne såsom Freedonia, Shangri-La, Brigadoon, men opgav det, da de allerede var ladet med betydninger. Så var det, at jeg kom i tanke om en forelæsning, som jeg overværede i min første uge på universitetet. Den handlede om mærkelige vaner i Akirema. Som grønne førsteårsstuderende tog vi pligtskyldigst noter af alt, indtil vi én efter én forstod joken. Staver man på samme måde det engelske ord *adopt* bagfra, bliver det til *tpoda*

— | | —

– det kunne også godt gå for at være et navn på et land. Lettere omskrevet bliver det til *Tapoda*. Lad os antage, at Tapoda bliver udsat for hårde økonomiske tider, gennemgår en hastig, socialt forstyrrende industrialisering og urbanisering eller indfører en afstraffelsesbaseret befolkningskontrol. Hvordan mon tapodanerne i givet fald ville håndtere et stigende antal hjemløse børn? Tapoda vil i denne bog være kodeordet for et hvilket som helst land, du som læser måtte have adopteret et barn fra. Den skiftevis brug af ‘han’ og ‘hun’ i eksemplerne løser problemet med forskellige køn. Da jeg har en akademisk grad i skandinaviske sprog og derudover læser tysk, hollandsk og fransk, har jeg haft mulighed for at søge efter fortællinger, der er lagt ud på internettet af europæiske adoptivfamilier, og har også læst udgivelser på disse sprog, herunder adopteredes erindringer. Selvom jeg har bestræbt mig på at gøre min diskussion vedkommende for alle modtagerlande, er mit udgangspunkt stadig USA, specielt Minnesota, der er den stat, der har det højeste antal koreansk adopterede pr. indbygger i USA. ‘Du skulle vel ikke være fra et andet sted end Minnesota?’ spørger amerikanske koreansk adopterede i Seoul hinanden.

På det tidspunkt, jeg adopterede mine børn, lå alle de givelande, jeg kendte til, enten i Asien eller i Latinamerika. Efter opløsningen af Sovjetunionen i 1991 blev det populært at adoptere børn fra russiske børnehjem. Adoptivforældre til østeuropæiske børn opfatter disse som hvide og ser dem dermed som forskånet for de problemer, der kan være forbun-

det med transraciale adoptioner. Dette betryggende perspektiv kan imidlertid være en ren illusion. I lyset af den hastige foranderlighed, der historisk set præger denne del af verden og dens udsigt til øget nationalisme og etniske konflikter, kan etnicitet meget vel gå hen og blive et kritisk anliggende for disse adopterede.

En positiv tendens er den voksende interesse for adoption blandt børn og børnebørn af indvandrere fra afgiverlandene. For eksempel er der mange kinesisk-amerikanere blandt de forældre i USA, der adopterer børn fra Kina. I Singapore, hvor der bor mange etniske kinesere, oplever man et fald i fødselstallet og har åbnet for adoption fra Kina. Nogle adopterede har adopteret fra deres eget oprindelsesland ud over selv at have fået børn. Disse familier vil sandsynligvis have deres egen måde at håndtere racemæssige problemstillinger på, og de vil skille sig så lidt ud, at de vil undgå uhøflig stirren og spørgsmål. Når jeg taler om race, så er det navnlig hvide forældre, jeg henvender jeg mig til. Men det, jeg siger om tab, sorg, personlig identitet og biologisk ophav, gælder alle adoptivfamilier. Jeg opfordrer dig som læser til at udvælge, hvad der er brugbart for dig, og jeg ønsker dig en behagelig rejse gennem rolige vande.

Endelig bliver jeg nødt til at sige, at jeg er bekymret over den internationale adoptions stigende popularitet. For eksempel er antallet af visa udstedt til børn, der kommer til USA i forbindelse med adoption, steget med mere end 250 procent inden for blot ti år – fra 1990 til 2000. Det, mange

af os troede, var en midlertidig foranstaltning, der skulle afhjælpe en nødsituation, har udviklet sig til en omfattende selvforstærkende udveksling af børn, som i nogle fattige lande udgør en vigtig indtægtskilde og fungerer som en ventil, der hæmmer sociale reformer. I stedet for at lade barnløses ønske om et barn diktere udbud og efterspørgsel, burde international adoption være styret af hensynet til børnenes tarv og dermed lægge større vægt på at bevare familier intakte og på at gøre det muligt at få livet til at hænge sammen i de lande, hvor børnene fødes.

Denne holdning er ikke uforenelig med min kærlighed til mine døtre. Forestil dig, at vi kigger på verden gennem en telelinse. Zoomer vi ind, røres vi af smilende småbørn i armene på strålende lykkelige adoptivforældre. Mange af os foretrækker at zoome så tæt på. Men zoomer vi ud, ser vi fattigdommen, uretfærdigheden og sorgen hos de forældre, der må afgive deres børn for at holde dem raske og i live eller for at undgå udstødelse eller afstraffelse. Alt, hvad vi ser, tæt på som på afstand, findes virkelig. Glæde og tragedie sameksisterer. Dét er adoptionens paradoks, som vi alle er underlagt. Hvor stærk din families sammenhængskraft er på den lange bane, afhænger af, hvordan du griber dette paradoks an.